

Türkistan Rus Esaretine Nasıl Düştü?

Arminius Vambery*

ÖZET

Türkistan'daki Türk lehçelerini iyi bilmesinden dolayı 1863 senesinde Osmanlı pasaportu ve İstanbullu Müslüman bir derviş kıyafetiyle, İran üzerinden çıktığı Türkistan yolculuğuna temas edilecektir. Gezisi sırasında uğradığı Hanlık merkezleri olan Hiyve, Buhara ve Semerkant ile ilgili görüşlerine yer verilecektir. Gezisi sırasında, gördüğü bütün şehir ve köylerin, coğrafi, sosyal ve kültürel özellikleri, özellikle Türkistan'ın Rus işgaline nasıl düştüğü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arminius Vambery, Hiyve, Buhara, Semerkant, Türkistan, Macar

Arminius Vambery, hatıralarında Türkistan'ın Rus işgaline nasıl düştüğünü şöyle dile getiriyor:

Türkistan'ın Rus istilâsına mukavemet etmeden düştüğünü iddia etmek hatadır. Türkler, aralarındaki ihtilâfları bir tarafa bırakmadıkları ve Rusların kuvvetini iyi hesap edemedikleri için mukavemetlerini düşmanlarının umduğundan daha uzun ve azimli yapmalarına rağmen Hiyve, Buhara, Hokand dışındaki milyonlarca kilometre karelik topraklarını elden çıkarmışlardır.

Rusların gayelerine nasıl erebildiklerine dair ibretli hikâyeler dinledim: İki yol takip etmişlerdi.

Birincisi, Türkler arasındaki ihtilâfları durdurulamaz hâle getirmişlerdi. İki tarafa da, hattâ daha çok taraflara da silâh ve malzeme vermişler, hasımların birbirine saldırmalarını kolaylaştırmışlardı.

Resmen istila ve sınırlarına tam katmadıkları yerlerde, hemen hemen her şehirde konsolosluk adı altında ihtilal teşkilatı vücuda getirmişlerdi. Bunlar, mahallî meseleleri ileri gelen-

ler arasında kin ve intikam hâline getirirken, halkı aydınatabilecek kişileri ya parayla satın alıyorlar veya o korkunç benk afyonu ile halkı uyutuyorlardı. Bu, iç tahrip yolu idi.

İkinci yol da, gözdağı vermektir. Ruslar, meselâ Karakalpaklar, Karâtekkinler, Tanrıdağlılar gibi en savaşçı Türk Oymaklarını yok etmek için onlara saldırma bahanesi buldukları zaman bire on insan gücü ve ellerinde en mükemmel silahlarla saldırıyorlar; kadın, ihtiyar, çocuk bu oymaklarda kimi bulurlarsa öldürüyorlardı. Bunun için de zulüm merhametsizlikle emsâli görülmemiş gaddar kumandanlar buluyorlardı.

Ruslarda böylesi pek çoktur, fakat zannediyorum ki Vladimir Kofman gibisi zamanımızda dünyada yoktur. Bu zalimin yaptıklarına dair dinlediklerimden insanlık namına utanç duydum. Medenî dediğimiz Avrupa, bu ülkede olup bitenlere gözlerini nasıl kapatıyor, kulaklarını nasıl tıkıyor, havsalam almamaktadır.

Rusların bütün Orta - Asya'yı neden aşılmaz çember halinde çevirdiklerini bu yapılanları dünyadan sak-

lamak için olduğu yolundaki iddiaların doğruluğu böylelikle meydana çıkıyor, Fakat iddia edeceğim ki, Afganistan'a kadar gelmiş, İran'da yerleşmiş olan İngiliz kuvvetlerinin yanı başlarında olmasa da, en yakın sayılacak yerlerde cereyan eden vahşetten haberdâr olmaması mümkün müdür?

Müthiş Mukavemet

Yer yer öylesine karşı koymalar olmuştur ki, ellerinde yeter derecede silâh olmayan, hattâ en iptidâî müdafaa vasıtalarıyla mücehhez, bunları da bulamadığı zaman taş ve demir parçalarıyla mükemmel silâhlı hasmı üzerine atılanların menkıbelerini dinledim. Türklerde, bilhassa göçebe oymaklarda kadınlar, erkekler kadar vurucu ve iyi savaşçıydılar. Göçebe Türklerde şehirliler namus ve ırzlarına inanılmaz derecede bağlıydılar. Rus askerlerinin ahlâksızlığı ise bütün dünyaca bilinir. Türk oymakları obaları ile beraber şereflerine de saldıran Moskoflara karşı gafil avlandıkları, hattâ en beklenmedik mahal ve zamanda saldırıya uğradıkları hallerde bile kendilerini sonuna kadar müda-

faa etmişlerdir.

Teke Türkmenlerinin obalarını nasıl savunduklarına dair destanı bütün dünya bilmelidir. Bu, bir efsâne değildir. Teke Türkmenleri, on bin çadır kadardı. Semerkand - Buhara arasındaki Zerefşan bölgesindeki yaylalarda yaşarlardı. Her çadırdaki ortalama on kişi barınır. Böylelikle bu çevredeki Teke Türkmenlerinin sayısı yüz bini buluyordu.

General Kofman, bunları yok ederek öteki oymaklara dehşet salmak istedi. Önce buraları barışçı düşünceler göstererek adamlarına iyice belletti. Kuvvet yığı, mahalli şölen günlerinden birinde bahane buldurarak üzerlerine saldırdı. Çadırlara gaz dökerek yangın çıkarttı. Ruslar yalın kılıç çadırlara daldılar. Türkmenler şaşırılmışlardı. Çevreden yardım bekleyemezlerdi.

Kofman: “ **Diri bırakmayacaksınız!**” emrini vermişti.

Sel gibi kan akıyordu. Türkmen kadınları, çadırlarının direkleri ile kendilerini müdafaa etmişler, Rusları bu çadırların ipleriyle boğmaya başlamışlardı.

Asıl dinlediğim şeydu: Hiç kimse fırsat ve imkan bulabilenler dahi kaçmamışlar, boğuşa boğuşa can vermişlerdi. Neticede Teke Türkmenlerinden çok az hayatta kalan olmuştu amma, Ruslar da öylesine ağır kayıplara uğramışlardı ki, Kofman, bu tecrübeyi bir daha yapmaya cesaret edememişti.

Sonuç öyle bir şuur uyandırmıştı: Eğer Türkmenlerin elinde benzer silâhlar olsa idi Moskoflar asla üstün gelemezlerdi. Bu olaylardan sonra Ruslar, öteki yolları, oymakları birbir-

lerine düşürmeyi tercih etmişlerdi.

Daha sonra yolları tutan Türkmenler, Rusları pusuya düşürmeye başlamışlardı. Kestikleri Rus başlarını teşhir ediyorlardı. Fakat başbuğ yokluğu, ferdî yiğitlikleri sonuçsuzluğa sürükledi...

Ruslar'ın Tahribatı

Vambery Türkistan'da en çok üzen olay Rusların buradaki eski eser yağmacılığıdır. Ruslar, değil maddi değerleri olanı, anıtları bile sökmüşler, götürmüşler. Bu hususta Vambery şunları ifade ediyor:

“ Ruslar Türkistan'da insanlığın ilk medeniyetlerinin birbiri üzerine yattığı hakikatını, evvelâ Türklerden , sonra da bütün dünyadan saklama gayretindedirler. Bu hareketlerinin asıl sebebi de Türklere geçmişlerini unutturmaktır. Çünkü bir millet cedlerinin yapabildiklerini kavrayabilirlerse onlara layık olmanın azmi ve gayreti içinde olurlar. Şunu bilmek lazımdır ki Türkistan'ı baştan nihayete kadar askeri istila altında bulundurmak çok güçtür. Bu kıtayı muhtelif yollardan feth etmek icap eder. Aralarında en ehemmiyetlisi de, Türkleri manen ve ruhen çökertmek, onlarda kendilerine güven duygusu zedelemektir. Ruslar bunu çok iyi başarmıştır.

Hokand Hanının saray kapısındaki dünyada eşi bulunmayan çinileri Ruslar sökmüşler, Petersburga götürmüşler. Onların yerine aslı ile kıyaslanmayacak kadar basit benzerlerini koymuşlar. Bana anlattıklarına göre de Hokand Hanı'na , bu aldıklarına karşılık iki adet devri geçmiş top hediye etmişler ki bu toplar sarayın ka-

pısında sağlı, sollu duruyorlar.”

* Prof.Dr. Arminius Vambery, aslen Macar'dır. Birçok yabancı dile tam vâkıfdı. Ayrıca dört sene kaldığı İstanbul'da Osmanlı Türkçesini çok mükemmel öğrendi. Türkistan'daki Türk lehçelerini de iyi bilmekte idi. 1863 senesinde Osmanlı pasaportu ve İstanbullu Müslüman bir derviş kıyafetiyle, İran üzerinden çıktığı Türkistan yolculuğunu tam bir yılda tamamladı. Gezisi sırasında Hanlık merkezleri olan Hiyve, Buhara ve Semerkant'a uğradı. Vambery, gezisi sırasında, gördüğü bütün şehir ve köylerin, coğrafi, sosyal ve kültürel özelliklerini inceledi. Ülkesine dönünce, seyahat hatıralarını “Bir Sahte Dervişin Orta Asya Gezisi” adı ile kitaplaştırdı.”

Kaynakça:

- Bir Sahte Dervişin Orta Asya Gezisi - A. Samipaşazâde Abdülhalim - N. Ahmet Özalp
- Saraydaki Casus - Mim Kemal Öke
- Sahte Derviş - Cemal Kutay
- Hayat Tarih Mecmuası
- Türkalemimiz.com

Abstracts

in English

Orientalism and Our Orientalists

Mesut MEZKİT
Author

In this article, the purpose of Orientalism, its emergence and development will be discussed. It will be stressed the effects of it, Turkey specifically, the East in general. Furthermore, the connection between Orientalism and Globalism will be emphasised. It will also be explained how oriental authors, such as Bernard Lewis, distorted historical facts and dangers that are inherent when read carefully. Particularly, how the information with oriental origin directed Turkish intellectuals and how oriental mind formed the base will be exemplified. It will also be discussed how the mentality of 'Orhan Pamuk', the author with Nobel Prize in Literature and Orientalism overlap in terms of concrete.

Key Words : Orientalism, Globalism, Turkish Intellectuals, the East, Orientalist, Western Civilisation.

Turkey's Vision of 2023

Abdullah GÜL
The President of Republic of Turkey

"Turkey has to prepare for the year 2023 with a realistic, strong and grounded vision... Under the leadership of the USA, which is currently the largest power, the EU (and members larger than it), is a formation based on the harmony of great powers like Russia, China, India and Brazil. Turkey, which has the heritage of state tradition for thousands of years and the experience, memory and reflex of a great empire, will take the place that it deserved in this new international formation. The history has taught us that the strongest armies on earth could not even resist in view of an accurate idea and request based on robust and equitable basis. Turkey will continue to say its desire to live sincerely in a world of new and normal where a strong balance is formed between justice and power."

Key Words : Turkey, the USA, the EU, Russia, China, India, Brazil, Justice and Power.

Turkey's Approach To Some Regional Problems

Ministry of Defence
White Book/ 21.06.2011

In this article, it will be handled Turkey's approach to some regional problems.

Especially, it will be researched on the Balkans, the Problem of Kosovo, Caucasus, the Middle East, the Mediterranean and the Black Sea Regions .

Key Words : The Balkans, the Problem of Kosovo, Caucasus, the Middle East, the Mediterranean and the Black Sea

The Future of Şanghay Cooperative Organization

TASAM

date of Press : 21.06.2011

In this article, it will be emphasized on the The Future of Şanghay Cooperative Organization in the cadre of Global Polarization, the effects of tis situation on thr safety of Turkey.

Key Words : Şanghay Cooperative Organization, Federation of russia, People's Republic of China, Kirghizistan, Kazakistan, Tajikistan, Uzbekistan, Turkey.

The conflict between USA and China in the field of Africa Petrol.

El Hayet Paper

published in London, 9 February 2008

After determination of 60 billion barrels of oil reserves in West Afrika, the crisis in Somalia, çad, Kenya, Sudan Nigeria and the determinations related to the appearence of rivalry having a goal for obtaining the privileges of Africa' Petrol among China-America-France.

Key Words : Somali, Çad, Kenya, Sudan, Nigeria, West African

The Electoral Victory of Political Islam in Egypt

Samir Amin

The electoral victory of the Muslim Brotherhood and of the Salafists in Egypt (January 2012) is hardly surprising. The decline brought about by the current globalization of capitalism has produced an extraordinary increase in the so-called "informal" activities that provide the livelihoods of more than half of the Egyptian population (statistics give a figure of 60%).

Key Words : Egypt, Salafists, Muslim Brotherhood, Arab Countries, Gulf Countries

Why Did the Internet Generate Very Little Change?

James Curan
Opendemocracy.net

The Internet Age was meant to change everything - internationalism, commerce, journalism, government - all would be transformed, made equal and boundless by the click. It's time to admit this has simply failed to happen, and what is more interesting than the bad forecasting is the reason that they seemed so tempting in the first place. (This is the text of a lecture delivered in Sydney in December 2011)

In the 1990s, leading experts, politicians, public officials, business leaders and journalists predicted that the internet would transform the world. The internet would revolutionise the organisation of business, and lead to a surge of prosperity. It would inaugurate a new era of cultural democracy in which sovereign users – later dubbed 'prosumers' – would call the shots, and the old media leviathans would decay and die. It would rejuvenate democracy - in some versions by enabling direct e-government through popular referendums. All over the world, the weak and marginal would be empowered, leading to the fall of autocrats and the reordering of power relations. More generally, the global medium of the internet would shrink the universe, promote dialogue between nations, and foster global understanding. In brief, the internet would be an unstoppable force: like the invention of print and gunpowder, it would change society permanently and irrevocably.

These arguments were mostly inferences derived from the internet's technology. It was assumed that the distinctive technological attributes of the internet – its interactivity, global reach, cheapness, speed, networking facility, storage capacity, and alleged uncontrollability – would change the world beyond all recognition. Underlying these predictions was the assumption that the internet's technology would reconfigure all environments. Internet-centrism, a belief that the internet is the alpha and omega of technologies, an agency that overrides all obstacles, and has the power to determine outcomes, lies at the heart of most of these prophecies.

Key words: Internet Area, Experts, Trade, Journalism, Management

The Racism of Intellectuals

Alain Badio
Philosopher, dramatist and writer/ May 5, 2012 in *Le Monde*

The extent of the vote for Marianne Le Pen is surprising and overwhelming; we search for an explanation—The political class comes out with a handy sociology: the France of the lower classes, the misled provincials, the workers, the under-educated, frightened by globalization, the decline in purchasing power, the disintegration of their districts, and foreign strangers present at their doors, wants to retreat into nationalism and xenophobia.

Key Words: Marianne Le Pen, Nationalism, France, Xenophobia, Fascism

How did Turkestan fall Russian captivity?

Arminius Vambery

Because of knowing Turkish dialects well in Turkestan, in 1863 it will be mentioned the travel from Iran to Tukestan of the Muslim from İstanbul, having Ottoman passport with the dervish clothes. It will be mentioned his opinions about Hiçye, where was a khanate center to where he visited during his trip and about Buhara and Semerkant. During his trip, it will be emphasized geographical, social and cultural specialities of all cities and villages which he has seen and especially how Turkestan fell Russian captivity.

Key Words : Arminius Vambery, Hiçye, Buhara, Semerkant, turkhistan, Magyar.

Abstracts

In Deutsch

Orientalistik und unsere Orientalisten

Mesut MEZKİT
Autor

In dieser Artikel wird der Zweck ,die Entstehung und die Entwicklung des Orientalismus behandelt.Besonders wird der Aufdruck auf der Türkei und meistens im Norden unterstreicht.Es wird auf die Beziehungen der Orientalismus –Globalismus geachtet.

Die Orientalistische Autoren,wie Bernard Lewis , werden die Gefahren und während man sie sorgfältig liest, wie sie die historische Wirklichkeiten verziehen,

erklären.Die Besonderheiten werden die Kenntnisse,die von der Orientalistische Quellen herausgefunden sind, wie sie die Türkische Intellektuelle veranlässt,wie sie die Orientalistische Gedanken im Infrastruktur repräsentieren, wird mit der Beispielen ausgesprochen.Wegen die konkrete Aussicht werden die Strukturen der Gedanken von der Autor Orhan Pamuk,der den Nobelpreis für die Literatur hat, mit der Orientalismus vergleicht und vertreten.

Schlüsselwörter: Orientalismus,Globalizm,Türkische Intellektuell, Osten,westliche Zivilisation.

Vision der Türkei 2023

Abdullah GÜL
Präsident der Türkische Republik

Die Türkei soll sich für die Jahren 2023 mit starke Visionen, ganz fest und zuversichtlich vorbereiten.

USA ist derzeitige der grösste Kraft führende, die eine System mit der Anpassung von der EU (und die Mitglieder) wie die grösste Kräfte Russland,China, Indien und Brasilien sind.

Die Türkei, die seit tausend Jahren eine Staatliche Tradition und eine grosse Erfahrung als Kaisertum hat und auch als Erbschaft ein Gedächtnis und Reflex hat, wird an der neue Ordnung seine Stelle nehmen.

Die Historie hat uns gelehrt, dass gegen die richtige Gedanken und Nachfragen nicht auch schon die stärkste Militäre nachgeben.

Die Türkei wird aufrichtig weiterhin äußern ,um ein gesundes Gleichgewicht zwischen Gerechtigkeit und Macht in einer Welt der neuen leben und normalen geschaffen wird.

Schlüsselwörter: Türkei, USA, EU, Russland, China, Indien, Brasilien, Gerechtigkeit und Macht.

Ansatz der Türkei gegen die Problemische Regionen

Ministerium der Verteidigung
das Buch Beyaz Kitap/21.06.2011

In dieser Beitrag werden die Sachen der Ansatz der Türkei gegen die manche Regionen behandelt.Besonders die Balkanländer, die Probleme der Kosovo, Kaukasus, Naher Osten, Mittelmeer und die Regionen- Schwarzmeer werden erforscht.

Schlüsselwörter: die Balkanländer, die Probleme der Kosovo, Kaukasus, Naher Osten,Mittelmeer, Schwarzmeer.

Die Zukunft der Shanghaier Organisation für Zusammenarbeit

TASAM

Eröffnungsdatum: 21.06.2011

In dieser Beitrag wird die Zusammenarbeit der Shanghaier Organisation um den Rahmen des Globales Polarisations behandelt. Es wurde die Auswirkungen auf die Sicherheits der Türkei untersucht.

Die Zukunft der Zusammenarbeit der Shanghaier Organisation und das Ziel, die Versammlungen der Shanghaier Organisation die Verfahren und die Türkei –Shanghair Zusammenarbeit der Organisation wird die Beziehung diskutiert .

Schlüsselwörter: *der Shanghaier Organisation für Zusammenarbeit, Russland Föderation, Bundesrepublik China, Kirgistan, Kasachstan, Tadschikistan, Usbekistan, Türkei.*

Herausforderung der USA-China-Europa in der Afrikanischen Petroleum

Die Zeitung El Hayat

veröffentlicht in Londen, 9 Februar 2008

Die Krisen in Somali, Tschad, Kenia, Sudan und Nigeria, nachdem die

Bestimmungen der Ölreserven in West- Afrika als 60 Milliarden , die Erlangung des Afrikanische Öls und die Heraus-kommene Wettbewerb zwischen China-Amerika-Frankreich wird behandelt.

Schlüsselwörter: *Somali, Tschad, Kenia, Sudan, Nigeria, West-Afrika*

Der Wahlsieg des politischen Islam in Ägypten

Samir Amin

In Ägypten ist der Wahlsieg des Muslimbrüders und des Salafis (Januar 2012) gar nicht verwundbar. Der Zusammenbruch durch den aktuellen Globalisierung des Kapitalismus erstellt in dem man sogenannten "informellen" Tätigkeiten, die mehr als die Hälfte der Bevölkerung in Ägypten unterstützt, hat einen außerordentlichen Anstieg erstellt (Statistisch zeigen uns die Zahlen es 60 Prozent).

Schlüsselwörter: *Ägypten, Muslimbrüder, Salafis, die Arabisch Länder, Golfstaaten*

Warum hat Internet so wenig Veränderung produziert?

James Curan
Opendemocracy.net

Internetzeit bedeutete, dass alles sich verändern sollte-internationalismus,Handlung, Journalist,Regime- alles würde sich verändern; mit dem Klicken würde alles gleichzeitig und unbegrenzt sein.Aber jetzt ist es der Zeit, es zuzugeben und es ist aber sehr interessant , dass sie alle am Anfang attraktiv aussiehn.

In den 1990er Jahren,sagten die Experten, Politiker, Beamte, Wirtschaftsführer und die Journalisten voraus, dass Internet die Welt verändern wird.

Internet wird bei der Organisation von der Arbeit eine Revolution und eine Welle von der Wohlstand führen.

Die Benutzer , die im Namen -nachher als 'prosumers'(1) benannten- mit der Aufsicht wurde die neuen kulturelischen Demokrasi gestartet; die Herrscher der alten Medien wurde verfault und gestorben. Internet sollte die Demokrasi mit den verstärkern; nach manche Einblicke würde Internet die E-Staat mitteilen.

Insgesamt auf der Welt mit der Selbstherrschers machtsverlieren und die neue Organisierung des Machtverhältnisses würden die schwache und marginale sich verstärkern.

Internet, das ein globales Universum ist, wird die Welt reduzieren;würde die internationale Beziehung und den globalen Verständnis ermutigen. Also kurz gesagt, Internet würde ein Kraft werden, den man nicht halten konnte: wie die bleibende und unzurückbare Schiesspulver und Buchdruckerei dem Volk veränderte.

Schlüsselwörter: InternetZeit, Examen, Handlung, Journalist, System

Intellektuelle Rassismus

Alain Badio
Le Monde/5 Mai 2012

Das sind die genaue, die die geistige Entwicklung der Aufstieg des Faschismus geil kontinuierlich ermutigten und die jenen, die derzeit für diesen aufkommenden Faschismus ausmachen müssen!

Die verbesserung der Stimmen von Marianne Le Pen war erstaunlich, aber auch so ärgerlich; deswegen untersuchen wir die Erklärungen .Die politische Klasse kommt schon mit der nützliche Soziologie heraus:Globalisierung, sinkende Kaufkraft, die abströmung der Zerfall der Nachbarschaft und die unteren Klassen werden vom Fremden erschreckt, sie wurden vom betrogene provincials, vom Frankreich der Arbeitern in Nationalismus und Fremdenfeindlichkeit zurückgezogen.

Schlüsselwörter: Faschismus, Marianne Le Pen, Nationalismus, Fremdenfeindlichkeit, Frankreich

Wie ist Turkestan zu russischen Gefangenschaft befallen?

Arminius Vambery

Hier wird der osmanische Pass,der im Jahre 1863 aufgrund die Türkische Dialekte in Turkestan sehr gut kannte und ein gekleideter muslimischer Derwische aus Istanbul,wie er über Iran nach Turkestan reist,bearbeitet. Es wird hier auch die Meinungen, während der Reise über Bukhara,Samarkand und Hiyoe, die der Zentrum des Khans sind,beherbergt.Es wird auch hier über das Thema ,während er der Reise, wo er die ganze Städte und Dörfer, geographisch, die sozialen und kulturellen Besonderheiten, besonders wie Turkestan auf die rusische Inovation gefallen ist, bearbeitet.

Schlüsselwörter: Arminius Vambery, Hiyoe, Bukhara, Samarkand, Turkestan, Ungar